

Yashuzokova Munisa Ganjiyevna

Uchtepa tumani 295-maktab Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilariga vaqtni o'lchash tushunchasini o'rgatishning samarali usullarini o'rganadi. Unda tushunish va jalb qilishni rivojlantiradigan, o'qituvchilarga sinfda qo'llash uchun amaliy vositalarni taqdim etadigan pedagogik strategiyalar bayon etilgan. Tadqiqot yosh o'quvchilarning vaqtinchalik tushunchalarni tushunishini qo'llab-quvvatlaydigan eng yaxshi amaliyotlarni aniqlash uchun ta'lim nazariyasi, tadqiqot va amaliy tadqiqotlar tushunchalarini sintez qiladi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, vaqtni o'lchash, o'qitish usullari, faol o'rganish, kognitiv rivojlanish, sinf strategiyalari.

Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasining fan sifatida shakllanishi zamonaviy boshlang'ich ta'limning o'zi nimadan iborat bo'lishi kerak? Bola 1-4-sinflarda qanday bilimga ega bo'lishi lozim? Bolalarimizga qachondan boshlab, qanday qilib, qanday usulda va uslubda milliy qadriyatlarimiz, urf – odatlarimizni o'rgatishimiz, chuqur anglatishimiz kerak?» degan savollar boshlang'ich ta'lim oldida asosiy masala bo'lib kelmoqda. So'nggi yillarda mamlakatimizda o'rta maktabda matematika o'qitish, ayniqsa, boshlang'ich ta'lim tizimida o'z ko'lami va ahamiyati jihatidan nihoyatda katta bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirdi va oshirmoqda. Ayniqsa, respublikamizning mustaqilligi, maktablar to'g'risidagi Qonun va Farmonlarning chiqarilishi buning yaqqol isbotidir.

Matematika so'zi qadimgi grekcha so'zidan olingan bo'lib, uning ma'nosi — “fanlarni bilish” demakdir. Matematika fanining o'rganadigan narsasi (ob'yekti) fazoviy formalar va ular orasidagi miqdoriy munosabatlardan iboratdir. Maktab matematika kursining maqsadi o'quvchilarga ularning psixologik

xususiyatlarini hisobga olgan holda matematik bilimlar tizimini shakllantirishdan iboratdir. Bu matematik bilimlar sistemasi ma'lum usullar (metodika) orqali o'quvchilarga yetkaziladi. "Metodika" grekcha so'z bo'lib, "metod" degani "yo'l" demakdir. Matematika metodikasi pedagogika fanlari sistemasiga kiruvchi pedagogika fanining tarmog'i bo'lib, jamiyat tomonidan qo'yilgan o'qitish maqsadlariga muvofiq, Matematikani o'qitish qonuniyatlarini matematika rivojining ma'lum bosqichida tatbiq qiladi. Maktab oldiga hozirgi zamon talabalari va ta'lim maqsadlarning qo'yilishi matematika o'qitish Mazmunining tubdan o'zgarishiga olib keldi. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga matematikadan Samarali ta'lim berilishi uchun o'qituvchi boshlang'ich sinflar uchun o'qitish metodlarini Mukammal egallab, chuqur o'zlashtirib olmog'i zarur. . Boshlang'ich ta'limda Integratsiyalashgan ta'limni to'g'ri amalga oshirish uchun o'qituvchi buni hisobga olishi juda Muhimdir. Ilmiy tadqiqot metodlari – bu qonuniy bog'lanishlarni, munosabatlarni, aloqalarni O'rnatish va ilmiy nazariyalarni tuzish maqsadida ilmiy axborotlarni olish usullaridir. Kuzatish, Eksperiment, maktab hujjatlari bilan tanishtirish, o'quvchilar ishlarini o'rganish, suhbat va Anketalar o'tkazish ilmiy-pedagogik tadqiqot metodlari jumlasiga kiradi. So'nggi vaqtlarda Matematik va kibernetik metodlardan, shuningdek, o'qitishni modellashtirish metodlaridan Foydalanish qayd qilinmoqda. (O'quvchi fikrini doskada chizmada tushirish va chizmada O'quvchi fikrini o'qiy olishi nazarda tutiladi). Boshlang'ich matematika o'qitish metodikasi Butun pedagogik tadqiqotlarda pedagogik texnologiya, axborot texnologiyalari yutuqlaridakompetensiyalarini hosil qilish va rivojlantirish tashkil etadi. Ta'limga kompetensiyaviy yondoshuv eskirib qolgan "Bilim, ko'nikma va malakani o'zlashtirish" konsepsiyasiga qarshi o'laroq, kasbiy, shaxsiy va jamiyatdagi kundalik hayotda uchraydigan holatlarda samarali harakat qilishga imkon beradigan turli ko'rinishdagi malakalarni o'quvchilar tomonidan egallashni nazarda tutadi. Shunday qilib, kompetensiyaviy yondashuvda matematik ta'limning asosini amaliy, tatbiqiy yo'nalishlarini kuchaytirishga qaratiladi. Bundan tashqari, tuzilayotgan ta'lim standartlari o'quvchilarning oliy ta'lim muassasalarida ta'lim olishlari, turli kasb egalari bo'lishlari va har tomonlama

faol fuqaro bo'lishlari uchun zarur bo'ladigan sifatlarni aks ettirishi kerak. Mamlakatimizning dunyo hamjamiyatiga integratsiyalashuvi, fan-texnika va texnologiyalarning rivojlanishi yosh avlodning o'zgaruvchan dunyoda raqobatbardosh bo'lishi fanlarni mukammal egallashni taqozo etadi, bu esa O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimiga matematikani o'rgatish bo'yicha xalqaro standartlarni joriy etish orqali ta'minlanadi.

Vaqt tushunchasini uzunlik, massa tushunchalariga nisbatan ancha murakkab bo'lgan kattalik miqdor sifatida qaraladi, chunki vaqt oraliqlari uzunlik, yuz, og'irlik xossalari o'xshash masalalariga ega. Kundalik hayotda vaqt bir voqeani ikkinchi voqeadan ajratib turadi. Vaqt birliklari taqqoslash, qo'shish, ayirish mumkin. Insonning butun umri vaqt bilan, vaqtni o'lchash, taqsim qilishi, qadrlash o'quvi bilan bog'liq. Vaqt uzluksiz o'tadi, uni to'xtatish ham, qaytarish ham mumkin emas. Vaqt oraliqlari o'lchanadi. Birlik sifatida qabul qilingan vaqt oralig'idan birmartagina foydalanish mumkin. Shuning uchun vaqt birligi muntazam ravishda takrorlanuvchi jarayon bo'lishi kerak. Xalqaro sistemada bunday birlik qilib sekund olingan. Sekund bilan bir qatorda vaqtning boshqa birliklari minut, soat, sutka, yil, hafta, oy, asr ishlatiladi. Yil va sutka birliklari tabiatdan olingan, soat, minut, sekund birliklari kishilar o'ylab topgan. Yil Yerning Quyosh Atrofida aylanish vaqti, sutka yerning o'z o'qi atrofida aylanish vaqti. Yil taxminan 365 sutkaga teng. Lekin kishilarning bir yilgi hayoti sutkalarning butun sonlaridan tuzilgan. Shuning uchun har yilga olti soatdan qo'shish o'rniga har to'rtinchi yilga butun sutka qo'shiladi. Bu yil 366 kundan iborat bo'lib, kabisa yili deyiladi. Bizning eramizgacha 46 yilda Rim Imperatori Yuliy Sezar o'sha paytda chalkashib ketgan kalendarni tartibga solish maqsadida yillar shunday navbat bilan keladigan kalendarni yaratdi. Shuning uchun bu yangi kalendar yulian kalendar deyiladi. Shu kalendarga asosan yangi yil 1-yanvardan boshlanadi va 12 oy davom etadi. Bu kalendarda vavilonlik astronomlar yaratgan vaqt o'lchovlardan hafta ham saqlanib qolgan. Oy vaqtning uncha aniq bo'lmagan birligidir, u 31, 30, 28, 29 kundan iborat. Ammo bu birlik qadim zamonlardan beri mavjud va u oying Yer atrofida aylanishi bilan bog'liq. Oy

taxminan 29,5 sutkada Yerni to'la bir marotaba aylanib chiqadi va bir yilda taxminan 12 marta aylanadi.

Shu ma'lumotlar qadimgi kalendarni tuzishga asos bo'ldi. Ko'p asr davomida izlanish, mukammallashtirish natijasida-hozirgi kalendar vujudga keldi. Sutkaning hozirgidek 24 soatga bo'linishi ham qadimgi davrdan kelib chiqqan bo'lib, u qadimgi Misrda kiritilgan. Minut, sekund qadimgi Vavilonda kelib chiqqan. 1 soatni 60 minutligi, 1 minutni 60 sekundligini Vavilonlik olimlar topganlar. 1 soat = 60 minutga, 1 minut=60 sekundligiga vavilonlik olimlar yaratgan oltmishli sanoq sistemasining ta'siri bor faraz qilinadi. I-IV sinflarda bolalar yil, oy, hafta, sutka, soat, minut, sekund, asr "vaqt o'lchovi" ning asosiy birliklari haqida aniq tasavvurga ega bo'lishlari kerak. Insonning butun umri vaqt bilan, qadrlash o'quvi bilan bog'liq. Vaqt beto'xtov o'tadi, uni to'xtatish ham, qaytarish ham mumkin emas. Shuning uchun vaqt oraliqlarini qabul qilish, voqealarni davom etishi bo'yicha taqqoslash ham qiyin. Vaqtni qabul qilishimiz mukammal emas, vaqtning u yoki bu oralig'ida nima bo'layotganligiga bog'liq ravishda vaqt dam tez dam sekin o'tayotgandek bo'lib tuyuladi. Shuning uchun vaqt o'rganish qiyin bo'lgan miqdorlardan biridir. Bolalarda vaqt haqidatasavvurlar uzoq kuzatishlar, turmush tajribalarining jamlanib borishi jarayonida astasekinrivojlanadi. Vaqt haqidagi dastlabki tasavvurlarni bolalar maktabgacha bo'lgan davrda oladilar. Tun va kunning, yil fasllarining almashinishi, bolalar hayotidagi rejimli momentlarning takrorlanishi vaqt haqidagi tasavvurlarni shakllantiradi. Voqealarning vaqt bo'yicha ketma-ketligi ham (nima avval bo'lgan edi, nima keyin bo'lgan edi) va xodisalarning davomiyligi haqidagi tushuncha ham bolalar tomonidanqiyin o'zlashtiriladi. Birinchi sinf o'quvchilarida vaqt haqidagi tasavvurlarmaktabgacha yoshdagi bolalardagi kabi eng avvalo ularning amaliy faoliyatlaridashakllanadi; kun rejimi, tabiat kalendarining yuritilishi, hikoyalar, ertaklaro'qiganlarida va kinofil'mla ko'rganlarida voqealarning ketma-ket kelishini qabulqilinishi, har kuni dafarlarda ish kunining yozib borilishi-bola vaqt o'zgarishiniko'rishga, vaqt o'tishini his qilishga yordam beradi. Dastur 1-sinfda bolalarni hafta kunlari va ularning kelish tatibi bilan tanishtirishni ko'zda tutadi. Shu bilan birga dastur yildagi oylarning

nomlarini va ularni kelish tartibini bilib olishlarini, tanish vaqt oraliqlarini taqqoslashni ya'ni nima uzoq davom etadi: darsmi yoki tanaffusmi, o'quv choragimi yoki kanikulmi, yoshi bir xil, yoshi kichik, yoshi har xil kabi tushunchalarni o'rgatishni nazarda tutadi. Bolalarda yig'ilgan bunday tasavvurlar ikkinchi sinfda vaqt o'lchovlarini o'rganishga zamin bo'ladi. Berilgan mavzuni o'rganishga bag'ishlangan birinchi darsda bolalarda yil, oy, hafta haqidagi tasavvurlarni shakllantirishga doir ishlar bajariladi. Yil, oy, hafta bilan tanishtirishda o'qituvchi tabel kalendardan foydalanadi. Bolalar tabel–calendar yordamida bir yilda o'n ikki oy borligi, davomiyligi bir xil bo'lgan oylarning nomini o'zlashtiradilar, ajratadilar: aprel, iyun, sentyabr, noyabr 30 kundan, qolgan 7 oy esa 31 kundan, oddiy yilning fevrali 28 kundan, kabisa yili esa 29 kundan iborat. Shu bilan birga kalendardan oying tartib raqamini aniqlash o'rgatiladi. Masalan yilning beshinchi oyi qanday ataladi? Iyul, avgust, oktyabr tartib bo'yicha nechanchi oylar? Agar oy va sana ma'lum bo'lsa, haftaning kunini aniqlaydilar va aksincha haftaning kunlari ma'lum bo'lsa, bu kun oying qaysi sanasiga to'g'ri kelishini aniqlash mumkin? Bolalarni kalendar bo'yicha quyidagi savollarga javob berishga o'rgatiladi:- Bu yil Mustaqillik bayrami, Navro'z bayrami, Xotira kunlari haftaning nechanchi kunigan to'g'ri keladi?

- Yanvar, mart, may, dekabr yilning nechanchi oylari?

- Yilda ikkinchi, to'rtinchi, sakkizinchi bo'lib keluvchi oying nomi nima?

- Kalendardan biling-chi bahorgi kanikul necha kun davom etarkin? (bahorgi

kanikul 21-martdan boshlanib 1-aprelgacha davom etadi.) Bunday savollarni yana davom ettirish mumkin, yilda oying kelish tartibini belgilashda rim raqamlaridan foydalaniladi. Sutka tushunchasi sutkaning bolalarga yaqin bo'lgan qismlari-ertalab, kunduzi, kechqurun, tun (yoki eralabdan kechgacha bo'lgan kun va tun) orqali ochib beriladi. Bundan tashqari davomiyligining tartibi haqidagi tasavvurga tayaniladi: kecha, bugun, ertaga, ertadan keyin, oldingi kun, indini, o'tgan kuni. Bolalarga kecha ertalabdan bugun ertalabgacha o'tgan vaqt oralig'i sutka deb ataladi deb tushuntiriladi. Tabel-kalendardagi chislolar

sutkalarini ifodalashini sutkalar kechasi soat 12 da boshlanishi tushuntiriladi: shundan keyin soat va minut tushunchasi o'rgatiladi. Bolalarning bu vaqt oraliqlari haqidagi aniq tasavvurlari ularning amaliy faoliyatlari, kuzatishlari asosida shakllantiriladi. Masalan: 1 soat bitta 60 dars bilan katta tanaffusning davom etishidir. Bir minutning qancha davom etishini shakllantirish uchun mashqlar kiritiladi. Bu mashqlar yordamida bolalar bir minutda nima qilish mumkinligini bilib oladilar. Masalan bir minutda qancha sanay olasan? Necha misol yecha olasan? O'rtacha qadam bilan bir minutda necha metr bosish mumkin? Soat va minut bilan tanishtirishga bag'ishlangan birinchi darsdayoq vaqt o'lchovlari orasidagi munosabatlar aytiladi: bir sutka yigirma to'rt soatdan, bir soat oltmish minutdan iborat. Bu bosqichda soat bilan tanishtirish asosiy ish bo'lib hisoblanadi. Soatning demonstrasion modeli yordamida o'qituvchi soatning tuzilishi, ishlashini, hamma soatlar shunday yasalganini, ya'ni katta strelka bir kichik chiziqchadan ikkinchi kichik chiziqchagacha bir minutda o'tishini, kichik strelka esa bir katta chiziqdan ikkinchi katta chiziqgacha bir soatda o'tishini aytadi. Shuning uchun katta strelkani minut strelkasi kichik strelkani esa soat strelkasi deyiladi. Shundan keyin o'qituvchi bolalarga vaqt hisobi yarim kechadan yoki tushdan boshlanishini aytadi. Bolalar vaqtni soatga qarab aniqlashni o'rganishlari uchun sifer blatli soat modellaridan foydalanadilar. So'ngra soat modellaridan foydalanishga doir mashqlar tavsiya qilinadi: masalan belgilangan vaqtini aytish va o'qituvchi aytgan vaqtni belgilash taklif qilinadi. So'ngra vaqtni soat va minutlar bilan aniqlashning turli ifodalanishi o'rgatiladi: masalan: "9-u 30 minut, soat 9 dan 30 minut o'tdi, 9 yarim", "soat 4-u 45 minut, 15 ta kam 5, chorakam 5". Shu bilan birga dastur bolalarni kunduz yoki kechani birdan o'n ikkigacha bo'lgan soatlarning aytilishi ham o'rgatiladi. Ya'ni soat modelida birdan o'n ikkigacha bo'lgan sonlar bor. Shuning uchun vaqtni aytishdan oldin hozir ertalab yoki kechqurun, kunduzi yoki kechasi ekanligini aniqlab olish lozim. Masalan kunduz soat 4 yoki kechasi soat 4. Sutka tungi soat 00:00 dan boshlanadi. Soat 00:00 dan kunduz soat 12 gacha sutkaning birinchi yarmi o'tadi. Bir soatdan keyin soat 13 (yoki kunduz soat 1) bo'ladi. Sutka boshidan 24 soat o'tgandan keyin soat yana soat 0 ni ko'rsatadi. 1-sinfda

o'quvchilar o'zlari uchun yangi vaqt birliklari-sekund va asr bilan tanishadilar. Sekundning davomiyligi haqida aniq tasavvurlarga ega bo'lishi uchun bolalarga 1 sekunda 1-2 qadam bosish, 1 metr o'tish mumkinligi, 1 sekund ichida nima qilish mumkinligi o'rgatiladi. Asr tushunchasini kiritish ancha murakkab, chunki bolalar bu ulkan vaqt oralig'ini fikran qamrab olishlari ancha qiyindir. O'qituvchining vazifasi vaqtning yilga nisbatan eng katta o'lchov birligi asrni tushuntirishda shunday misollarni tanlashdan iboratki, ular bolalarga ozgina bo'lsa ham 100 yilga teng vaqt oralig'i davomiyligi qancha bo'lishi haqida tasavvur bersin. Demak, 100 yil vaqt oralig'i davomiyligi haqida tasavvurni bolalar o'z yoshlarini, yaqin kishilarning yoshlarini asr bilan taqqoslash asosida oladilar. Asr ko'rilayotgan vaqt birliklari o'arasidagi eng yirigidir. "Vaqt o'lchovlari" mavzusini o'rganish uchun bir qator darslar ajratiladi. Bu darslarning vazifasi vaqt o'lchovlari haqidagi bilimlarni kengaytirish va ularni sistemaga solishdan iborat. Bu mavzuni o'rganish vaqt o'lchovlari jadvalini tuzish va uni o'zlashtirishdan boshlanadi:

1 asr = 100 yil 1 sutka = 24 soat

1 yil = 12 oy 1 soat = 60 minut

1 oy = 30 yoki 31 sutka 1 minut = 60 sekund

Fevral oyi 28 yoki 29 sutka.

Oddiy yil 365 sutka, kabisa yili 366 sutka. Bir necha dars vaqt o'lchovlari qatnashgan ismli sonlarni qo'shish va ayirish bilan bolalarni tanishtirishga bag'ishlanadi.

1-sinfda —Vaqt o'lchovlari mavzusini yil, oy hafta, sutka, soat minut kabi o'lchov birliklari haqida tushuncha beriladi. Ko'rgazmali tushuncha berish uchun soat va undan foydalanishga kengroq to'xtatilish kerak. Mavzuni o'rganishning asosiy vazifasi bolalarni vaqt birliklari va ularning munosabatlari bilan tanishtirish, vaqt soat bo'yicha aniqlashga o'rgatishdir. Bolalar plastilindan o'yinchoqlar va sabzavotlar yasashdi.

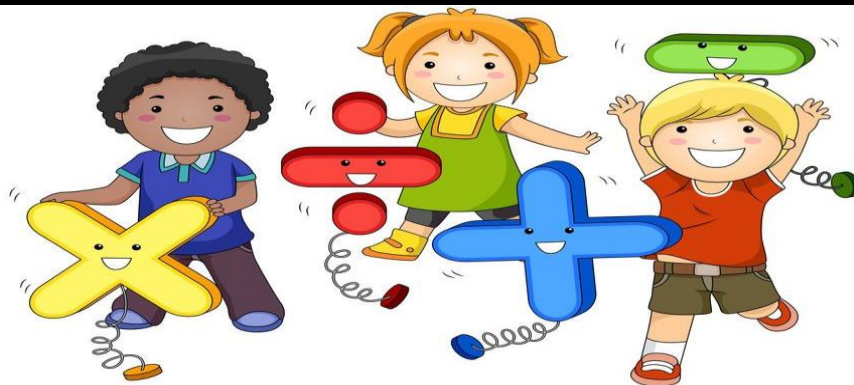
O'yinchoqlarni 18 minut, sabzavotlarni 13 minut yasashdi. Bolalar necha minut ishlagan? Bolalar darslikdagi rasimga qarab, quyosh chiqqandan botgunicha vaqt qanday o'tishini kuzatadilar (rasmlarda ertalab, kunduzi, kechqurun, kechasi

tasvirlangan). Quyosh chiqqandan keyingi chiqqunicha 1 sutka o'tishi, ya'ni sutka ertalabdan keyingi ertalabgacha, kechqurundan keyingi kechqurungacha ekanligi tushuntiriladi. Ish bolalarga tanish bo'lgan narsalarni oydinlashtirishdan boshlanadi. Hozir qaysi oy? Undan oldin qaysi oy edi? Yil qaysi oydan boshlanadi? Yangi yil bayramini qaysi sanada nishonlaymiz? Bir yil necha oy? Bolalardan birortasi shu savollarga javob beradi, Siz esa kattalar bir yil 12 oy ekanligini bilishini, buni maktabda o'qiganlarini ta'kidlaysiz. Har bir kishi oylar qanday atalishini, qaysi oy qaysi oydan keyin kelishini va bir oy necha kun bo'lishini bilishlari kerak. Agar biz taqvimga murojaat qilsak, buni esda saqlash oson bo'ladi. Taqvim nima? Kim biladi? Siz qanday taqvimlarni ko'rgansiz? Ulardan foydalanishni, bilasizmi? Taqvim bilan ishlash. Taqvimdan foydalanib, bolalarga bugungi sanani va haftaning kunini bilgan holda bu yilgi taqvimni mustaqil tuzishni taklif qilish foydali.

Quyida biz keltirib o'tadigan interfaol metodlar matematika darsida o'quvchilarga vaqt birliklarini tez va oson tushuntirishga xizmat qiladi.

“Vaqt kemasi” metodi

“Vaqt kemasi” metodidan foydalanib, o'quvchilar u yoki bu voqea qaysi asrda sodir bo'lganligini, biz qaysi asrda yashayotganimizni, 21-asr qaysi yili boshlanishini aniqlaydilar. Asr kesmasida turli tarixiy sanalar bo'yicha misollar tuzish mumkin. Asr tushunchasini kiritish ancha murakkab, chunki bolalar bu katta vaqt oralig'ini fikran qamrab olishlari qiyin kechadi. Asr haqidagi tushuncha asta-sekin, asosan turli tarixiy voqealar bilan tanishish jarayonida rivojlanadi. O'qituvchilarning vazifasi shunday misollarni tanlashdan iboratki, ular bolalarga ozgina bo'lsa ham 100 yilga teng vaqt oralig'i davomiyligi qancha bo'lishi haqida tasavvur bersin. Masalan: eng ko'p yashagan insonlar yoshi, qadimiy yodgorliklar va hokazo.

O'zining qisqaligi tufayli, "sekund" sekin asta o'zlashtiriladi. Sekundni qo'lda "tutib" olish mumkin: "kaftlaringizni yaqinlashtirib ochib, lablaringiz yaqinida tuting, men bilan birga yigirma uch deng. Bir sekund o'tdi".

Sekund tushunchasi ham aniq misollar orqali o'zlashtiriladi. Bining uchun o'quvchilar 1 sekund vaqt ichida nima ishlar qilishga ulgurushlari mumkinligidan boshlashari mumkin. 1 sekundda 1-2 ta qadam bosish, bir-ikkita so'z aytish, 3-4 ta sonni aytish kabi shunga o'zlash misollar foydali.

Sekundning davomiyligini metronom yordamida ko'rsatish mumkin yoki 25 sm li ipga osib, mayatnik yasab oling. Uning bitta to'la tebranishini namoyish eting, bir sekund o'tdi. Sekundning davomiyligini yanada aniqroq tasavvur qilish uchun osma soat yoki sekundomerdan ham foydalanish mumkin.

Vaqt o'lchovlarini o'rganish jarayonida o'qituvchi tarbiyaviy suhbatlar o'tkazish imkoniyatiga ega. Bu odam o'tmishda vaqtni qanday o'lchaganligi haqida, dastlabki taqvimlar haqida yoki soatlar haqida va hokazo bo'lishi mumkin.

Maktab islohatining amalga oshirilishi maktabda ta'lim-tarbiya

jarayonlarini takomillashtirishni sifat va samaradorligini oshirishni hayot bilan aloqasini mustahkamlashni taqozo etmoqda.

O'yin bola hayotini uzviy qismidir. O'yin orqali bola bilim va ma'lumot oladi. O'yin jarayonida bola faqat tashqi muhit hodisalari bilan tanishib uni his etib qolmasdan balki voqeya va hodisalarga o'z munosabatini bildiradi. O'yin bola faoliyatida ijodkorlikni yanada boyitib aqliy va jismoniy faaliyatini tashkil qilishda muhim hisoblanadi.

O'yinning turlari juda ko'p bo'lib, aksariyat bolalar faoliyatida ditaktik o'yin faoliyati ko'proq uchraydi. Didaktik o'yinlar xilma-xil materiallar asosida tashkil qilinib ular bolalarning aqliy va jismoniy kamol topishida g'oyat katta tarbiyaviy ahamiyatga egadir. Didaktik o'yinlarning ta'lim-tarbiya jarayonida foydalanish o'quvchilarning fan asoslarini o'rganishni yanada yengillashtirish shad-shubxasizdir.

Dars jarayonida didaktik o'yinlarni tanlash uning maqsad va mohiyati tarbiyaviy va ta'limiy xususiyatiga e'tibor berish asosiy hisoblanadi.

Quyida keltirilib o'tayotgan didaktik o'yinlarimiz bolalar bilan ishlash jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun kerakli vosita bo'la oladi va didaktik o'yinlar asosida dars o'tish bugungi kunda ancha yaxshi natija bermoqda.

XULOSA

Boshlang'ich sinflarda miqdorlar, ayniqsa, vaqt o'lchov birliklarini o'rganish jarayonida ayrim qiyinchiliklar bo'lishi mumkin. Chunki, bu mavzuga darslikda kam e'tibor berilgan, mashqlar juda kam. Mavzuni mukammalroq o'rganishga mo'ljallangan ilmiy-uslubiy ta'limot yetarli emas. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun, o'quvchilar uchun, vaqt o'lchov birliklari mavzusini o'rganish bo'yicha qiziqishni orttirishga mo'ljallangan, barcha uzluksiz ta'lim talablariga javob bera oladigan, tenglash imkonini beradigan metodika ishlab chiqilmaganligi sababli, biz ushbu bitiruv malakaviy ishimiz orqali biroz ijobiy harakatlar qilishga erishdik, deb o'ylaymiz.

Ushbu metodik tavsiyada boshlang'ich sinflarda vaqt o'lchov birliklari tushunchalarini o'rganish samaradorligini oshirishga qaratilgan qator ishlar

amalgama oshirildi:

- vaqt o'lchov birliklari tushunchalarini o'rganishning nazariy asoslari ishlab chiqildi.

- vaqt o'lchovlarini o'rganishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari batafsil yoritildi, mos dars ishlanmalari namunalari ishlab chiqildi;

- barkamol avlod tarbiyasida miqdorga doir tushunchalarining o'rni ko'rsatildi, tegishli mashqlar namunalari bir tizimga keltirildi;

- boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun miqdorga tushunchalarini mukammal o'rganishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqildi. Bu tavsiyalar mazkur mavzu bo'yicha asosiy vazifalardan birini bajarishi mumkin;

- o'quvchilarda miqdorlarni o'lchash va hisoblash malakalarini shakllantirishga, testli masalalarni yechilishini o'rgatish asosiy o'rinni egallaydi.

- o'quvchilar matematika darslarida miqdorlarni shakllantirishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarni shu mavzular bo'yicha bilim, malaka va ko'nikmalarni yegallashlarini kafolatlaydi:

- o'quvchilarda miqdorlarni o'lchash malakalarini shakllantirishga doir har bir darsda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llashda o'quvchilarning yosh xususiyatlari va bilim darajalarini hisobga olish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bozorova.M.Q, Norpo'latova. X.A, Olimov.Q.T Ta'limni faollashtiruvchi metodlar. O'quv qo'llanma. Termiz 2011-yil.
2. Bikbayeva N. U. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. T.: O'qituvchi, 1996-yil.
3. Jumayev M. E., Tadjieva Z. G'. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi T.: 2005-yil.
4. Jumayev M.E., Tadjiyeva Z.G'. Boshlang'ich sinflarda matematikadan fakultativ darslarni tashkil etish metodikasi T.: TDPU 2005-yil.
5. Jumayev M.E. Bolalarda matematik tushunchalarni rivojlantirish nazariyasi

va metodikasi (KHK uchun) T.: Ilm-Ziyo 2005-yil.

6. Toshmurodov B. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishni takomillashtirish Toshkent O'qituvchi, 2000-yil.

7. Jumayev M. E. Matematika o'qitish metodikasidan praktikum Toshkent O'qituvchi 2004-yil.

8. Yo'ldoshev J. G'. Usmonov S. A. Pedagogik texnologiya asoslari Toshkent O'qituvchi, 2004-yil.

9. Jo'rayev R. Zunnunov A. Ta'lim jarayonida o'quv fanlarini integratsiyalash Toshkent Sharq, 2005-yil.